

ENGELLİ KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK BİR ANALİZ A METAPHORICAL ANALYSIS OF THE HANDICAPPED CONCEPT

Zehra SEVİM*

Öz

Bu araştırmanın amacı Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Sosyal Hizmetler Programı öğrencilerinin “engelli” kavramına ilişkin algılarını metaforlar yoluyla belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Siirt Üniversitesi, Eruh Meslek Yüksekokulu’nda 2017-2019 Eğitim-Öğretim yılında Sosyal Hizmetler Programı 2. sınıfta öğrenim gören ve eğitimleri boyunca en az iki yarıyıl engellilik konusunun işlendiği dersleri almış olan 60 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılma konusuna gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Araştırma verileri, “Engelli..... benzer; çünkü.....” biçiminde yarım bırakılmış bir cümlenin bulunduğu formlarla toplanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların engelli kavramına ilişkin 32 geçerli metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler nitel veri çözümleme tekniği (içerik analizi) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda engelli kavramına ilişkin 8 ayrı kavramsal kategori elde edilmiştir. Bunlar; “bakım ve ilgi gerektiren birey, çevresine anlam katan birey, başkasına bağımlı olan birey, eksik olarak görülen birey, hassas-savunmasız olarak görülen birey, farklı özellikler gösteren birey, çaresiz olarak görülen birey ve öteki olarak görülen birey” şeklinde isimlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelli, Metafor, Fenomenoloji, İçerik Analizi.

Abstract

The aim of this study is to determine the perceptions of the Social Services Program students about the concept of “handicapped” through metaphors. Phenomenology pattern is used in the research. The study group of the study consisted of 60 students who were studying in the Social Services Program in Eruh Vocational School of Siirt University in 2017-2019 Academic Year and who took courses in which the subject of disability were taught in at least two semesters during their education. Volunteerism was taken into consideration in the study. Research data, “Handicapped”similar; because.....” in the form of a sentence left in the form of a sentence was collected. According to the data obtained, it was determined that the participants produced 32 valid metaphors related to the concept of handicapped. These data were analyzed using qualitative data analysis technique (content analysis). As a result of the study, 8 different conceptual categories related to the concept of handicapped were obtained. These; “the individual requiring care and attention is named as the individual who adds meaning to his environment, the individual dependent on someone, the individual who is seen as incomplete, the individual who is seen as vulnerable, the individual who is seen as vulnerable, the individual showing different characteristics, the individual who is seen as helpless and the individual seen as the other”.

Keywords: Handicapped, Metaphor, Phenomenology, Content Analysis.

1. GİRİŞ

Toplumsal yapının önemli bir bölümünü oluşturan engelli bireyler, toplumun sosyal bir gerçekliği olarak düşünülmelidir. Çoğu platformda engellilik bir duyarlılık ve farkındalık konusu olarak değerlendirilse de temelde arzulanan konu, engellilikte hak ve adalet kavramlarının görmezden gelinmemesi gerçeğidir. Çünkü engelli olsun olmasın her birey insanca yaşama hakkına sahip olmalıdır. Ancak ne var ki çoğu engelli birey gerek toplumsal, gerekse bireysel ötekileştirmelerden belli ölçülerde etkilenmektedir. Sosyal bir varlık olan birey, toplumsal yapı sürecinde diğer bireylerle mutlaka iletişim ve etkileşim halindedir. Bu itibarla engellilik olgusu tüm toplumsal yapıda kendini önemli derecede hissettiren toplumsal bir gerçeklik olarak ön plana çıkmaktadır. Çünkü bir yandan engelli bireyin kurduğu iletişim ve etkileşim onlara yönelik bakış açılarının bir tezahürüken, öte yandan engelli bireyin içinde bulunduğu tüm ilişki yapıları engelli bireyin sosyal konumunu belirlemektedir (Sevim, 2011, 85). Bu nedenle engelliliğe yönelik bakış açılarının belirlenmesi, toplumsal rehabilitenin sağlanmasında ilk önemli adım olarak görülmektedir.

Engelli kavramı; “Doğuştan veya sonradan olma herhangi bir hastalık ya da kaza sebebiyle bireyin bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve toplumsal işlevlerinde spesifik bir nispette sürekli azalma ve kayıplara neden olan, uzuv eksikliği ya da bozukluğu neticesinde yaşama gereklerine adapte olma ve günlük gereksinimlerin karşılamada zorluk çekme hâli” şeklinde tanımlanmaktadır (Enez, 2001, 39). Engelli birey ise, işlevsel fonksiyonlarını çeşitli derecede kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gerekliliklerine

* Öğr. Gör. Dr., Siirt Üniversitesi, Eruh Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, z.sevim@siirt.edu.tr

uyamama durumu olup korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetine ihtiyacı olan kişi olarak ifade edilmektedir (Yılmaz, 2012, 10). Engellilik hali doğum öncesi, doğum sırası ya da doğum sonrasında çeşitli nedenlere bağlı olarak gerçekleşebilmektedir. Bu haliyle engelliliğin çok boyutlu olduğu ifade edilmektedir. Olgunun çok boyutlu olması yapılan akademik çalışmaların da çeşitliliğini artırmaktadır. En öz ifadeyle denilebilir ki engellilik olgusu toplumsal yapı çalışmalarında güncelliğini korumaktadır. Bu çalışma ise; metaforlar aracılığıyla engelli kavramının daha iyi anlamlandırılabilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Metafor kelimesi etimolojik olarak "meta" ve "phora" kelimelerinin birleştirilmesiyle türetilmiş Yunanca kökenli bir kelimedir. Bu maksatla meta "öte" anlamına gelmekteyken, phora ise "taşımak" anlamında kullanılmaktadır (Levine, 2005). Çeşitli kaynaklarda mecaz anlam ya da diğer anlam olarak ifade edilen metafor; bir kavramı ya da olguyu daha açık ve iyi anlatmak amacıyla, başka bir anlamda kullanılan bir sözle, benzetme yoluyla kullanmasıdır (Aydın, 2006). Töremen ve Döş'e göre (2009), metaforlar toplumsal bir gerçeği belirtmek maksadıyla ifade edilen dilsel araçlardır. Diğer bir deyişle, yeniden bilgi üreten önemli bir mekanizmadır. Dolayısıyla engelli kavramına ilişkin yeni bilgiler üretme amacıyla metafor kullanımının yararlı bir araç olduğu dile getirilebilir. Kavram ya da olguları açıklarken, çoğu zaman başka kavramlarla benzerlik gösterdiği belirtilmektedir. Olgunun bir özelliği başka bir olgu ya da kavrama benzetilebilir. Bu amaçla metaforlar, olguların benzetme yoluyla anlatılmaya çalışıldığı formal ya da olgunun önceden bilinen eski bilgilerle benzerlik kurmayı sağlayarak somut olarak anlatılmasını ifade etmektedir (Senemoğlu, 2011, 564). Çok boyutlu olarak ifade edilen engelli kavramına ilişkin alguların belirlenmesi için çeşitli nicel, nitel, karma alan araştırmaları yapılmaktadır. Bu durum metaforik bir analizle de açığa çıkarılabilir. Engelli kavramının nasıl anlamlandırıldığı, bireylerin hafızalarında nasıl çağrışım yaptığı önemli görülmektedir. Bu maksatla belirtmek gerekirse; çalışma aşağıdaki alt amaçlar çerçevesinde yürütülmüştür;

1-Sosyal Hizmetler Programı öğrencilerinin engelli olgusuna yönelik geliştirdikleri metaforlar nelerdir?

2- Sosyal Hizmetler Programı öğrencilerinin engelli olgusuna yönelik geliştirdikleri metaforlar benzerlik olarak hangi kategoriler altında sınıflandırılabilir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Öğrencilerinin engelli kavramına yönelik metaforik algularının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, olgulara yüklenen anlamları inceleyen bir araştırma deseni olarak ifade edilmektedir (Croswell, 2003). Diğer bir deyişle farkında olduğumuz ama derinlemesine fikir sahibi olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 72). Bu maksatla çalışmada öğrencilerinin engelli olgusuna nasıl anlamlar yükledikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Siirt Üniversitesi, Eruh Meslek Yüksekokulu'nda 2017-2019 Eğitim Öğretim yılında Sosyal Hizmetler Programı 2. sınıfta öğrenim gören ve eğitimleri boyunca en az iki yarıyıldan engellilik konusunun işlendiği dersleri almış olan 60 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örneklem ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Nedeni ise konuyu derinlemesine ele almaya imkân tanınması, zaman ve kaynak kullanımının rahat olmasıdır. Araştırma grubuna ait cinsiyet ve yaş dağılımları aşağıda tablo 1 ve 2'de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	(f)	(%)
Kadın	48	80
Erkek	12	20
Toplam	60	100

Tablo 1'de görüldüğü üzere katılımcıların % 80'i kadın, % 20'si erkektir.

Tablo 2: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	(f)	(%)
17-19	13	21.6
20-22	40	66.7
23-25	7	11.7
Toplam	60	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcıların % 21.6’sı 17-19 yaş aralığında; % 66.7’si 20-22 yaş aralığında; % 11.7’si ise 23-25 yaş aralığındadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışma kapsamındaki öğrencilere, engelli kavramına yönelik algılarını belirlemek amacıyla “Engelli.....benzer; çünkü” biçiminde bir cümlenin içinde yer aldığı yarım bırakılmış bir form verilerek görüşlerini yazmaları istenmiştir. Verilerin değerlendirme aşamasında metaforlara benzetmeler yoluyla yüklenilen anlamların derinliğine inilmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırmanın başlangıcında öğrencilere yaklaşık 10 dakika boyunca metaforun ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi verilmiştir. Daha sonra öğrencilerden eksik bırakılmış metaforik soru formlarını doldurmaları istenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışma içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizi, sunulan içeriğin tarafsız, sistematik ve niceliksel ifadesi olarak tanımlanmaktadır (Berelson, 1952, 17). Diğer bir ifadeyle içerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar elde etmek amacıyla kullanılan bir araştırma tekniği olarak ifade edilemektedir (Krippendorff, 1980, 25). Ayrıca yazılan ve söylenenin, hangi sıklıkla söylendiğinin bulunması ve sayılamayanların nicelleştirilmesidir (Aziz, 2011, 131). Çalışma sonunda öğrenciler tarafından ortaya çıkarılan farklı metaforlar, benzetme yönlerinden hareket edilerek, içerik analizi tekniği kullanılarak sınıflandırılmıştır. Konu olarak birbirine benzeyen metaforlar aynı başlıklar altında toplanarak kategoriler oluşturulmuştur.

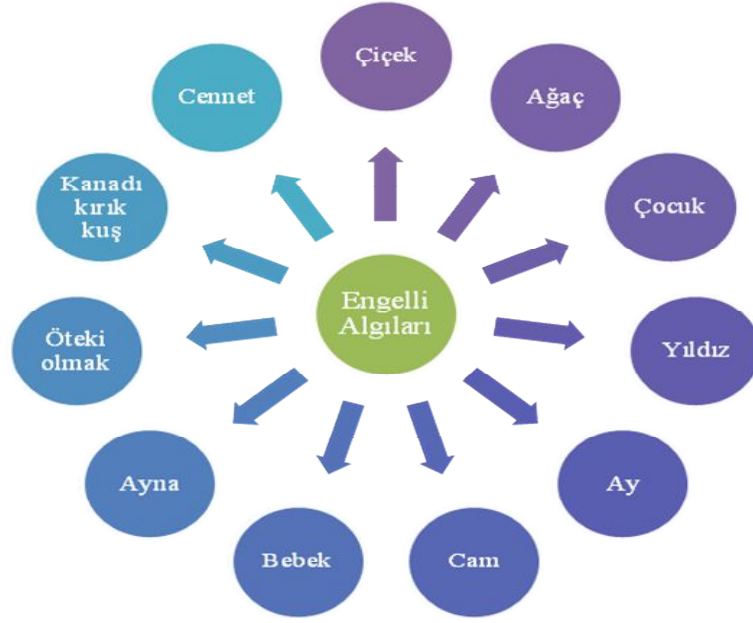
3. BULGULAR

Çalışmadan elde edilen metaforların dağılımına ilişkin bulgular tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Engelli Kavramına Yönelik Geliştirilen Metaforlar

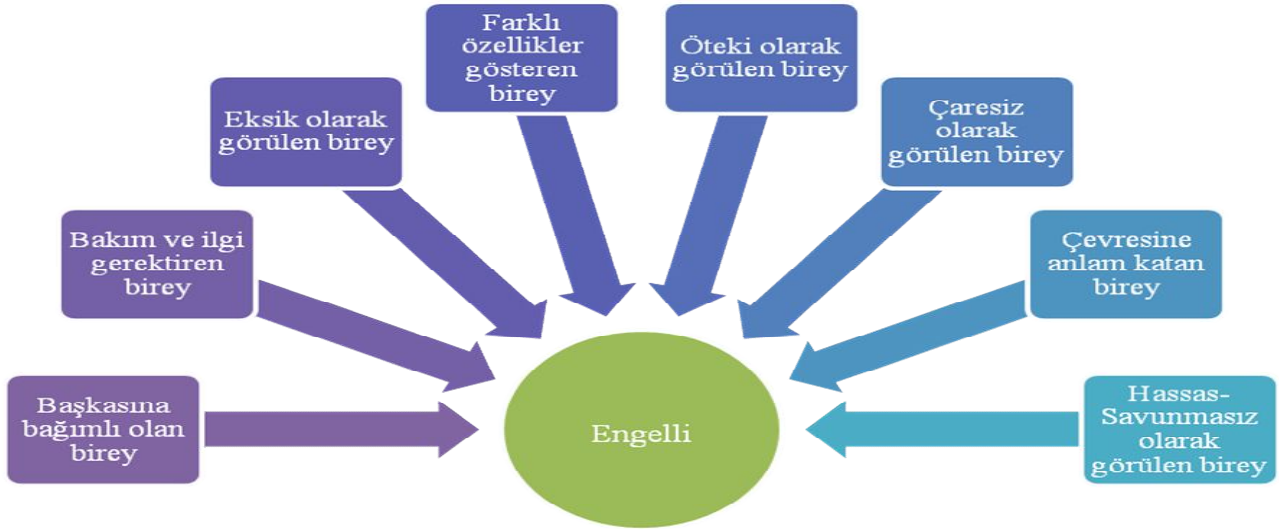
Metafor	(f)	(%)	Metafor	(f)	(%)
Çiçek	11	18.3	Gömlek	1	1.6
Ağaç	4	6.7	Kopuk Zincir	1	1.6
Çocuk	4	6.7	Kırık Masa	1	1.6
Yıldız	3	5	Bozuk Araba	1	1.6
Ay	3	5	Yavru Hayvan	1	1.6
Cam	3	5	Çizgi Film Karakteri	1	1.6
Bebek	3	5	Deniz	1	1.6
Ayna	2	3.4	Kuru Yaprak	1	1.6
Öteki Olmak	2	3.4	Gökyüzü	1	1.6
Kanadı kırık Kuş	2	3.4	Güçlü Birey	1	1.6
Cennet	2	3.4	Kırık Bardak	1	1.6
Güç	1	1.6	Sıradışılık	1	1.6
Farklılık	1	1.6	Kırık Sandalye	1	1.6
Eksik Eşya	1	1.6	Kuş Yavrusu	1	1.6
Karanlık Yol	1	1.6	Eşya	1	1.6
Kelebek	1	1.6	Su	1	1.6
TOPLAM			60	100	

Tablo 3’te görüldüğü üzere engeli kavramına yönelik 32 çeşit metafor elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda en çok ifade edilen metaforların “çiçek, ağaç, çocuk, yıldız, ay, cam, bebek, ayna, öteki olmak, kanadı kırık kuş ve cennet” olduğu görülmüştür (Tablo: 3, Şekil: 1).

Şekil 1: Engelli Kavramına Yönelik En Çok Kullanılan Metaforlar

Yapılan içerik analizi sonucu elde edilen metaforlara ait kategoriler görsel olarak aşağıda şekil 2’de sunulmuştur.

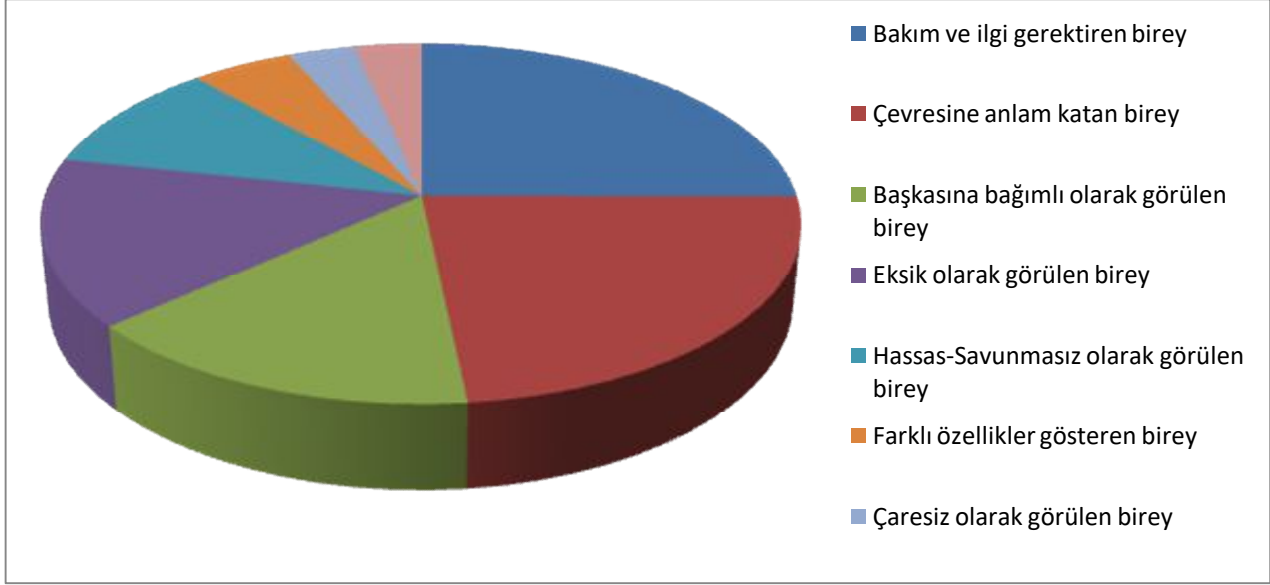
Şekil 2: Engelli Kavramına Yönelik Oluşturulan Kategoriler

Şekil 2’de görüldüğü üzere engelli kavramına yönelik geliştirilen 32 metafor, 8 kategori altında toplanmıştır.

Tablo 4: Katılımcıların Engelli Kavramına Yönelik Algıları

Kategori adı	(f)	(%)
Bakım ve ilgi gerektiren birey	15	25
Çevresine anlam katan birey	14	23.3
Başkasına bağımlı olarak görülen birey	9	15
Eksik olarak görülen birey	9	15
Hassas-Savunmasız olarak görülen birey	6	10
Farklı özellikler gösteren birey	3	5
Çaresiz olarak görülen birey	2	3.3
Öteki olarak görülen birey	2	3.3
TOPLAM	60	100

Tablo 4 verilerine göre katılımcıların en çok “bakım ve ilgi gerektiren birey” kategorisinde yoğunlaştığı (% 25) en az ise “çaresiz olarak görülen birey” (% 3.3) ve “öteki olarak görülen birey” (% 3.3) kategorisinde fikir beyan ettiği görülmüştür.

Şekil 3: Engelli Kavramına Yönelik Oluşturulan Kategorilerin Dağılımı

Tablo 4 ve Şekil 3'te görüldüğü üzere engelliliği neye nasıl benzettiklerine ilişkin katılımcıların en çok “Bakım ve ilgi gerektiren birey” kategorisinde yoğunlaştığı görülmüştür (% 25). En çok metafor üretilen “Bakım ve ilgi gerektiren birey” kategorisinde bir katılımcı (K10) “Engelliler çiçeğe benzer; çünkü onlarla ilgilenmezseniz kuruyup giderler” şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer şekilde bu kategoride bir başka katılımcı ise (K51) “Engelliler ağaca benzer; çünkü sulanıp, güneş görmeleri gerekir” demiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde katılımcıların engelli bireyleri özel olarak ilgilenilmesi gereken bireyler olarak gördüğü tespit edilmiştir.

En çok metafor üretilen ikinci kategorisi ise “Çevresine anlam katan birey” kategorisi olmuştur (% 23.3). Bu kapsamda bir katılımcının durumu şu sözlerle ifade ettiği görülmüştür (K11); “Engelliler yıldıza benzer; çünkü bize yol gösterirler ve hayata anlam katarlar”. Bir başka katılımcı ise görüşünü (K23) “Engelliler çiçeğe benzer; çünkü en güzel koku onlardadır” şeklinde belirtmiştir. Engellileri Ay'a benzeten bir diğer katılımcı ise (K30) “Engelliler Ay'a benzer; çünkü karanlık gecemizi aydınlatırlar” diyerek engelli bireyleri olumlu açıdan anlamlandırmıştır. Bu bağlamda denilebilir ki katılımcılar engelli bireyleri olumsuz bir olgu ya da kavramla nitelendirmeyerek, onların toplumsal yapı içindeki konumlarını “özellikli” olarak görmektedir.

Katılımcıların metaforlar aracılığıyla ifade ettiği üçüncü kategorinin ise “Başkasına bağımlı olan birey” olduğu görülmüştür (% 15). Bu kapsamda bir katılımcının (K47) “Engelliler çocuğa benzer; çünkü her zaman başkasına ihtiyaç duyar” şeklinde ifadesini dile getirdiği görülmüştür. Engellileri bağımlı olma konusunda bebeğe benzeten bir katılımcının ise (K15) “Engelliler bebeğe benzer; çünkü ihtiyaçlarını kendisi karşılayamaz” dediği görülürken yine bebeğe benzeten bir başka katılımcı ise (K22) nedenini “...; çünkü isteklerini yerine getiremez” şeklinde açıklamıştır. Bir katılımcının ise engellileri “çizgi film karakteri” olarak değerlendirmesi dikkat çekicidir. Katılımcının (K59) “Engelliler çizgi film karakterine benzer; çünkü başkasının yönlendirmesi olmadan hareket edemezler” dediği görülmüştür. Bu bağlamda denilebilir ki bu kategori altındaki katılımcılar engelliliği “muhtaçlıkla” ilişkilendirmiştir.

Veriler sonucunda oluşturulan dördüncü kategorinin ise “Eksik olarak görülen birey” olduğu belirtilebilir (% 15). Bu açıdan bir katılımcı (K19) “Engelliler kırık eşyaya benzer; çünkü kendi özelliklerini tam olarak kullanamazlar” şeklinde görüş bildirmiştir. Bir başka katılımcı (K31) ise engellileri “kopuk bir zincire” benzetmiştir. Nedenini ise “...; çünkü halkalarından biri eksiktir. Hayata iliştiirmek zordur, tutunamazlar” şeklinde açıklamıştır. Denilebilir ki engelli bireyler bu kategorideki katılımcılar tarafından hem fiziksel hem de sosyal açıdan eksik olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda engelli bireylerin, fiziksel yetersizliklerinin sosyal uyum problemleri yaratabileceği ifade edilebilir.

Metaforlar aracılığıyla oluşturulan beşinci kategori ise “Hassas-Savunmasız olarak görülen birey” kategorisidir (% 10). Bu bağlamda bir katılımcı (K29) “Engelliler yavru bir hayvana benzer; çünkü kendilerini

koruyamazlar" şeklinde fikir beyan ettiği görülmüştür. Bir başka katılımcı ise (K2) "Engelliler cama benzer; çünkü en ufak yanlıştta hemen kırılırlar" diyerek düşüncelerini dile getirmiştir. Bu açıdan katılımcının engelli bireyleri hassas bireyler olarak gördüğü tespit edilmiştir. Engellileri "kelebeğe" benzeten bir diğer katılımcı ise (K11) ".....; çünkü onlara zarar vermek kolaydır" diyerek engellileri savunmasız olarak gördüğünü ifade etmeye çalışmıştır. Bu bağlamda bu kategori altında fikir beyan eden katılımcıların engellileri kolay incinebilen bireyler olarak gördüğü saptanmıştır.

Engellileri "Farklı özellikler gösteren birey" olarak tanımlayanlar ise altıncı kategori altında birleştirilmiştir (% 5). Bu açıdan bir katılımcı (K32) "Engelliler farklılığa benzer; çünkü gelişimleri, değişimleri normal bireylerden farklıdır" diyerek düşüncelerini dile getirmiştir. Engellileri "sıradışılığa" benzeten bir diğer katılımcı ise nedenini (K44) ".....; çünkü normal insanlar gibi değillerdir, kendine özgüdürler" şeklinde belirtmiştir. Bu açıdan bu kategori altında düşüncelerini dile getiren katılımcıların engelli bireyleri "özel gereksinimli birey" olarak gördükleri belirtilebilir.

Veriler sonucunda oluşturulan yedinci kategori ise "Çaresiz olarak görülen birey" kategorisidir (% 3). Engellileri "kuru bir yaprağa" benzeten bir katılımcı (K55) nedenini "...; çünkü ne kadar uğraşsan da hayata tutunması zor" şeklinde açıklamıştır. Bir diğer katılımcının düşüncesi ise (K58) "Engelliler karanlık bir yola benzer; çünkü çıkış yolu bulmak zordur" şeklindedir. Bu bağlamda denilebilir ki engellilik bu kategori altında ifade edilen katılımcılar için karamsar bir tablo çizmiştir.

Metaforlar aracılığıyla oluşturulan sekizinci kategori ise "Öteki olarak görülen birey" kategorisidir (% 3). Bu kategori bağlamında bir katılımcının (K8) "Engelliler öteki olmaya benzer; çünkü insanlar onları hep başka bir gruba koyar" şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer şekilde diğer bir katılımcı (K13) ise nedenini "...; çünkü toplumla kaynaşamazlar" şeklinde açıklamıştır. Bu bağlamda katılımcıların bir kısmının (% 3) engelli bireyleri dışlanan, toplumdaki soyutlanan/soyutlandırılan bireyler olarak gördüğü belirlenmiştir.

4. SONUÇ

Engelli kavramı fizyolojik, sosyolojik, ekonomik, psikolojik yönleri olan çok boyutlu bir kavramdır. Bu sebeple engelli bireylerin ve engelli bireylere sahip ailelerin çeşitli süreçler yaşadığı belirtilmektedir (Sevim, 2011). Engelli kavramına ilişkin analizler olgunun farklı yönlerini ortaya koyması bakımından önemli görülürken, engellilere yönelik yapılan tüm toplumsal araştırmalar ise ayrı bir önemi içinde barındırmaktadır. Bu sebeple engelli bireyler için yaşanabilir bir toplumsal yapı oluşturmak amacıyla sürdürülen toplumbilimsel araştırmalar her geçen gün artmaktadır.

Bir olgu ya da kavrama ilişkin algıların belirlenmesini içeren araştırmalar toplumsal rehabilite için atılacak adımların ön hazırlığı niteliğinde görülmektedir. Metaforik analizler bu bağlamda sıklıkla kullanılmaktadır. Aynı zamanda metaforların algıya yönelik çalışmaları belirleme noktasında sıklıkla kullanılması, güçlü bir araştırma aracı olduğunun bir kanıtıdır (Kaya, 2014, 927). Bu sebeple engelli kavramına ilişkin algıların da metaforlar aracılığıyla çözümlenmesi önemli görülmektedir.

Görüldüğü üzere yapılan araştırma kapsamında engelli kavramına ilişkin 32 çeşit metafor elde edilmiş (Tablo 3) ve bu metaforlar 8 kategori altında toplanmıştır (Tablo 4). Katılımcıların en çok "bakım ve ilgi gerektiren birey" kategorisinde yoğunlaştığı, en az yoğunlaşmanın ise "çaresiz olarak görülen birey" ve "öteki olarak görülen birey" kategorisinde olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda en çok ifade edilen metaforların "çiçek, ağaç, çocuk, yıldız, ay, cam, bebek, ayna, öteki olmak, kanadı kırık kuş ve cennet" olduğu belirlenmiştir. En sık kullanılan metaforun ise "çiçek" olduğu tespit edilmiştir. En az geliştirilen metaforlar ise "eksik eşya, kelebek, karanlık yol, gömlek, kopuk zincir, güç, farklılık, kopuk zincir, kırık masa, bozuk araba, yavru hayvan, çizgi film karakteri, deniz, kuru yaprak gökyüzü, güçlü birey, kırık bardak, sıradışılık, kırık sandalye, kuş yavrusu, eşya ve su" olduğu belirlenmiştir.

Metaforun bir araç olarak kullanıldığı birçok araştırmada (Arslan ve Bayrakçı, 2006; Cerit, 2008; Coşkun, 2010; Çoban ve Çeçen, 2013; Töremen ve Döş, 2009; K. Çetinkaya, 2014; Korkut ve Keskin, 2016; Ekici ve Akdeniz, 2017; Saban, 2008; Çoğaltay ve Aras, 2018; Özdemir ve diğ., 2016; Ayyıldız, 2016; Ekici, 2016; Ceyhun, 2018; Pekdoğan ve Kanak 2015; Acar ve diğ., 2017; Talas, 2017) kavramların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sonuçları da metaforların katılımcıların engelli kavramına yükledikleri anlamları açığa çıkarmada güçlü bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

5. ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarından hareketle aşağıda bir takım önerilerde bulunulmuştur;

- ✓ Metaforlar bir çok alanda etkili bir öğretim tekniği olarak kullanılabilir.
- ✓ Bu çalışma farklı kavramlara yönelik olarak da gerçekleştirilebilir.

- ✓ Araştırma engelli kavramına ilişkin daha fazla metafor elde etmek amacıyla daha fazla katılımcıyla yeni bir çalışma şeklinde gerçekleştirilebilir.
- ✓ Farklı örneklem grupları üzerinde benzer çalışmalar yapılar yapılabilir.
- ✓ Metaforik çalışmalar toplumun engelliye ilişkin algısını değerlendirmek amacıyla genel sosyolojik bir çalışmayla birleştirerek kavrama ilişkin derin analizlerin yapılmasına olanak sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Açar, Davut. Kaya, Gülçin ve Güneş, Gökhan (2017). Özel Gereksinimli Bireyler Hakkındaki Görümlere İlişkin Metafor Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 62, 935-944.
- Arslan, Metin ve Bayrakçı, Mustafa (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Aydın, İbrahim Hakkı (2006). Bir Felsefi Metafor "Yolda Olmak". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 3, 9-22.
- Ayyıldız, Tebessüm (2016). Üniversite Öğrencilerinin Dans Kavramına Yönelik Metaforik Algılarının Analizi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, Aralık, 13-25.
- Aziz, Aysel. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Berelson, Bernard (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Free Press:Glencoe.
- Cerit, Yusuf (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 6(4), 693-712.
- Ceyhun, Gökçe Çiçek (2018). Türk Denizciliğinde Öne Çıkan Metaforlara İlişkin Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:11, Sayı:60.
- Coşkun, Mücahit. (2010). Lise Öğrencilerinin "İklim" Kavramıyla İlgili Metaforları (Zihinsel İmgeleri). *Turkish Studies*, 5(3), 919-940.
- Creswell, John (2003). *Research Design: Qualitative Quantitative and Mixed Methods Approaches*. London: Sage Publications.
- Çalışkan, Nihal. (2009). Metaforların İzinde Bir Yazarın Kavram Dünyasına Giriş: Cemil Meriç'in Bu Ülkesinde Kitap Metaforları. *Dil Araştırmaları*, Sayı: 4, Bahar.
- Çoban, Abdullah ve Çeçen, Mehmet Akif (2013). The Perceptions Of Turkish Preservice Teachers Regarding Drama Practices. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 334-353.
- Çoğaltay, Nazım ve Aras, Zehra Nur (2018). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Atamalarında Kullanılan Sözlü Sınava İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7, Haziran, 211-230.
- Ekici, Gülay ve Akdeniz, Hasan (2018). Öğretmen Adaylarının "Sınıfta Disiplin Sağlamak" Kavramına İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bir Metafor Analizi Çalışması. *Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:33, 27-36.
- Ekici, Gülay (2016). Biyoloji Öğretmeni Adaylarınınmikroskop Kavramına İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bir Metafor Analizi Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, Nisan, 615-636.
- Enez, Ceylan (2001). Özürlü Ailelerin Eğitiminde Sosyal Hizmet Mesleğinin Yeri ve Önemi. *Sosyal Hizmet Dergisi*. Ekim-Aralık.
- Geçit, Yılmaz., Gençer, Gülşah (2011). Sınıf Öğretmenliği 1. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Algılarının Metafor Yoluyla Belirlenmesi (Rize Üniversitesi Örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 23, 1-19.
- Kaya, Mehmet Fatih (2014).Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/2, 917-931.
- Kodan Çetinkaya, Semanur (2014). Öğrencilerin Kendi Mesleklerine İlişkin Algılarının Metafor Analizi İle İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:36, Temmuz-III, 137-150.
- Korkut, Ali ve Keskin, İsmail (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Algıları: Meaforik Bir Analiz Çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 13, Sayı:33.
- Krippendorff, Klaus (1980). *Content Analysis: An Introduction to is Methodology*. Sage. Beverly Hills.
- Levine, Phoebe (2005). *Metaphors and Image of Classrooms*. ERIC: EJ724893.
- Özdemir, Yasemin. Aras, Mustafa. Özdemir, Samet. (2016), Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Algılarına Metaforik Bakış: Türk, Azeri,Türkmen, Kazak Ve Kırgız Öğrenciler Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:4, 113-133.
- Pekdoğan, Serpil. ve Kanak, Mehmet (2015). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcılığa İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl: 2, Sayı:3, Haziran, 138-137.
- Saban, Ahmet (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı: 55, 459-496.
- Senemoğlu, Nuray (2011). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sevim, Zehra (2011). *Aileler ve Özel eğitimcilerin Zihinsel Özürlülüğe Bakışı (Sakarya Şehit Ali Borinli İlköğretim ve İş Okulu Örneği)*. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyoloji Anabilim Dalı. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Talas, Sertan (2017). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının"Kaynaştırma Öğrencisi Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Journal Of International Management Educational And Economics Perspectives*, 5(2), 34-44.
- Töremen, Fatih., ve Döş, İzzet (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *International Journal Of Educational Reform*, 13(3). 295-306.
- Yıldırım, Ali, Şimşek, Hasan. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, Meltem (2012). *Herkes için Tasarım ve Kamusal Alan. Güney Mimarlık*, Sayı:10.